קריאה נכה

ורדה זהבי בשער האחורי (1886) ובחיפה
ג׳ינג׳ית מקיבוץ דפנה

מכל תמונות המילחמה האחרונה גרמה את ההתרגשות הגדולה ביותר תמונה שלא היתה קרבית כלל. היא הופיעה בשער האחורי של הגיליון השלישי של העולם הזה במילחמה (העולם הזה 1886), שיצא לאור ביום בו הוכרז על הפסקת־האש. היתה זו תמונתה של חיילת חינגית בשדה, המתבוננת במראה קטנה ועושה את שערה.

משפע התמונות שהיו מונחות על שולחן העימוד אותו שבוע, בחרנו דווקא בתמונה זו, של חיילת אלמונית מחייכת, כדי לסמל את הרגשת החיילים בחזיתות עם הכרזת הפסקת־האש. לא ידענו את זהותה. היתה זו אחת התמונות שצולמו במהלך המילחמה על־ידי הצלמים הצבאיים של יחידת דובר צה״ל ושחולקו לפירסום לכל העתונות. אם אינני טועה, היו עוד מיספר עתונים שפירסמו את התמונה בהקבלה לפירסומה בשער האחורי של העולם הזה. אולם אלה הצניעו את התמונה. הדפסתה של אותה תמונה כנערת השער האחורי של גיליון הפסקת־האש, הפך את החיילת האלמונית בין לילה ל״נערת המילחמה״, אם אפשר לכנות זאת כך.

לא ידענו במה אנחנו מסתבכים עם פירסום התמונה. מרגע הופעת הגיליון ועד עצם היום הזה אנחנו מוצפים במאות גלויות, מכתבים וטלפונים, של חיילים היושבים בחרמון או בקילומטר ה־130, של כביש סואץ־קהיר, המבקשים לדעת מי היא אותה חיילת אלמונית שעם שוך האש הזכירה להם ״משהו מהדברים שכדאי היה להישאר בחיים בשבילהם,״ כפי שביטא זאת אחד החיילים במיכתבו.

״קראתם למילחמה מילחמת־סיסמגי־השא־לה,״ כתב חייל אחר על גלויית־שק״ם, ״ועניתם כימעט לכל שאלה אפשרית. אבל את השאלה העיקרית המוסיפה להטריד את החיילים אתם משאירים בלתי פתורה. זה שייך לדברים שרצינו לדעת על המילחמה ולא העזנו לספר לנו. אז למה אתם שותקים? האם נצטרך לחכות לועדת־חקירה כדי שנדע מי היא העלמה?״

אחרים לא התעניינו מי היא. הם פשוט ביקשו את כתובתה, הבטיחו כי הדבר הראשון שיעשו כאשר יבואו לחופשה, יהיה לפקוד את הכתובת הזו. ״אני חייל במילואים עם כוונות רציניות,״ כתב חייל אחר, ״כשראיתי את תמונת החיילת בשער האחורי שלכם ידעתי שזאת הנערה היכולה לעשות אותי מאושר.״

תחילה ניסינו שלא להתייחס למבול המיכתבים שעסקו בנושא זה. ראינו בהם מתיחות של חיילים משועממים שלא מצאו במה להתעסק בימים הרי־גורל. אבל גל ההתעניינות לא נפסק. להיפך, הוא גבר משבוע לשבוע. מסתבר שגיליונות ישנים של העולם הזה שהועברו לחיילים בחזיתות, מועברים מיד ליד ומתגלגלים מיחידה ליחידה. הרבה חיילים נתקלו בנערת־השער רק שבועות רבים אחרי שהתפרסמה לראשונה, וכל אחד מהם עדיין מאמין שהוא הראשון והיחיד שמגלה בה ענין.

השבוע לא יכולנו עוד לעמוד בפני הלחצים. החלטנו לפענח את התעלומה ולספק את סקרנותם הצבאית של כל אותם מאות חיילים שפנו אלינו בעניין זה. זה לא היה כל כך קל כפי שהיה נדמה לנו בתחילה.

*

פנינו ליחידת דובר צה״ל, שהפיצה את התמונה, וביקשנו לדעת את זהותה של החיילת. ״לאיזו מטרה?״ נחקרנו מיד. ״למטרת פירסום,״ ניסינו להסביר, ״רוצים לכתוב עליה ולספר מי היא.״ הבקשה נענתה בשלילה מוחלטת. סוד זהותה של החיילת הוא כנראה אחד הסודות השמורים של צה״ל, וחוץ מזה האוייב מאזין ויש עוד דברים שהשתיקה יפה להם ובכלל עוד לא הוחלט לתת צל״שים לחיילים. אז מה פתאום לחיילות?

ניסינו לאתר אותה בצורה פרטיזנית. מישהו הגניב אלינו את זהותה של הנערה. ״שמה ורדה זהבי, והיא מלהקת פיקוד צפון,״ סיפר ואף נתן לנו את כתובתה בחיפה. הכתובת התגלתה כבלתי־נכונה.

אחר־כך נזכר מישהו שהוא פגש מישהו אחר, שבהזדמנות אמר לו שהוא דווקא מכיר את החיילת מהשער האחורי. אבל ההוא שמכיר שוכב פצוע באחד מבתי־החולים בירושלים.

אחרי מאמצים מרובים הסתבר שהפרטים האישיים של החיילת־עם־המראה הם כדלהלן: ורדה זהבי, 21, חברת להקת גייסות השיריון ובת קיבוץ דפנה שבגליל העליון. ביקשנו לאתר אותה בקיבוץ. אבל שם היו חשדנים מאוד כששמעו את השם ורדה זהבי. מסתבר שהרבה מהחיילים נוראשו כגראה מעזרתנו בנידון, הפעילו את הקשרים האישיים שלהם, איתרו את זהותה לפנינו ואף הגיעו לקיבוץ דפנה לפגנו. שם לא מעוניינים יותר בטרדנים.

ברגע זה היה נדמה כי יקשה למצוא את ורדה יותר מאשר לגלות קצין־תצפית קדמי מצרי בסיני. אבל זה לא היה כך. אחרי כמה תרגילים נוספים נמצאה האבידה. היא התגלתה בחיפה, בביתו של אבי למברסקי, חייל בשירות סדיר בצה״ל המשרת באחת הסיירות. זוהי כתובתה מזה כשנתיים, מאז הפכו ורדה ואבי ל״חברים״.

למי שגם עובדה זו אינה מרתיעה אותו, קצת פרטים נוספים: ורדה הג׳ינג׳ית מתנשאת לגובה של מטר ושבעים. היא בת להורים יוצאי פולין המתגוררים בקיבוץ דפנה, שם נמצאים גם שני אחים ואחות הגדולים ממנה. היא עצמה, ביישנית המסמיקה למראה מצלמה, עומדת לסיים את שירותה הצבאי בעוד חודשים מיספר. היא אינה יורדת לפשר ההתרגשות שעוררה תמונתה. ״מה קורה פה?״ שאלה ״עשרים ואחת שנה אני אותו דבר, או מה נזכרו בי פתאום?״

כאשר מסרו לה כי עתונאים מבקשים לראיינה ולצלמה, תמהה: ״עתונאים? אתם בטוחים שאתם מדברים אל הכתובת הנכונה?״ תוכניות לעתיד עדיין אין לה. ״בואו נשאיר את העתיד פתוח,״ אמרה, ״בהתחלה אומנם חשבתי להמשיך וללמוד לרקוד אחרי הצבא, אבל בעיקבות המילחמה השתבש הכל.״

מי שמביט בעין זועמת על ההתעניינות הציבורית־צבאית בה זכתה ורדה הוא כמובן ידידה, אבי. ״תגידו לכל אלה שכותבים שירדו ממנה, אני לרגע לא חושב לעזוב אותה.״ ורדה עצמה הוסיפה בקשה לשמור את כתובתה בסוד לגבי כל אלה שביקשו לדעת אותה כדי לכתוב לה מהחזיתות. ״חבל על המאמצים, פשוט אין להם צ׳אנס.״

אולי זה יגמור את הפרשה פעם אחת ולתמיד.

ורדה וידידה אבי
״תעזבו אותה בשקט!״